Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
Hyrri Kristina

HELSINKI KAUPUNGIN LAUSUNTO

HE 81/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2022 toiseksi lisätalousarvioksi

HEL 2022-007359 T 03 00 00

Kuulemisen aiheena on vuoden 2022 toisen lisätalousarvion opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokka, erityisesti lasten ja nuorten tukipaketti ja sen riittävyys mm. koronasta aiheutuneen oppimisvajeen paikkaamiseen sekä mitä toimia tarvittaisiin ukrainalaisten lasten saamiseksi varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja harrastustoiminnan piiriin.

Koronapandemian vaikutukset

Koronapandemia vaikutti merkittävästi kasvatuksen ja koulutuksen palveluihin Helsingissä. Lasten ja nuorten koulunkäynnin ja opiskelun tapoja muutettiin huomattavasti, sosiaalisista kanssakäymistä rajoitettiin ja vapaa-ajan toimintoja kiellettiin. Etäopetusjaksot painottuivat kevätlukukausille 2020 ja 2021 ja ne olivat pisimmät toisella asteella.

Oppimisvajetta on havaittu oppijoilla vuodesta 2020, jolloin perusopetuksessa arvioitiin tuen tarvetta olevan noin 40 prosentilla oppilaista. Etäopetusaika vaikutti merkittävästi vieraskielisten lasten lukutaidon ja suomen kielen kehittymiseen. Vuoden 2020 jälkeen oppimisvajetta osattiin tunnistaa paremmin ja sitä pystyttiin korjaamaan mm. koronatukien avulla.

Koronatilanteen jatkuessa nousivat esiin oppijoiden hyvinvoinnin haasteet, joilla pitkittyessään voidaan ennustaa olevan vaikutuksia myös oppimisvajeeseen ja oppijoiden koulutusuraan. Helsingin yläkouluikäisistä 18 prosenttia koki itsensä usein tai jatkuvasti yksinäiseksi vuoden 2021 Kouluterveyskyselyssä. Useampi kuin joka viides nuori koki kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta.

Postiosoite
PL 51300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kasvatusjakoulutus@hel.fi

Käyntiosoite
Töysänkatu 2 D
Helsinki 51
www.hel.fi/kasvatusjakoulutus

Puhelin
+358 9 310 8600
Faksi

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI2922661800003009
Alv.nro
FI02012566

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja

Yksinäisyyden ja mielen pahoinvoinnin lisäksi ovat heikentyneet lasten ja nuorten osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemukset. Vuonna 2021 kouluterveyskyselyssä vain 38 prosenttia Helsingin yläkoulujen oppilaista koki olevansa tärkeä osa kouluyhteisöään. Yksinäisyyden, mielen pahoinvoinnin ja yhteisöllisyyden kokemukset ovat heikentyneet kaikilla koulutusasteilla.

Hyvinvoinnin tilanteeseen vaikuttaa myös sote-alan kuormittuneisuus. Ikäluokkatarkastukset ovat viivästyneet tai jääneet pois, jolloin vaarana on se, että on ongelmat ehtivät pitkittyä ja kasaantua. Koronatilanne on vaikuttanut etenkin heikossa asemissa oleviin ja syventänyt näin polarisaatiota.

Koronapandemian vaikutuksia ehkäisevät toimenpiteet

Koronapandemian vaikutuksia on ehkäisty tukemalla oppijoiden osaamista, hyvinvointia ja oppilaitosten yhteisöllisyyttä. Koronasta aiheutuneen oppimis- ja hyvinvointivajeen paikkaamiseksi on palkattu henkilöstöä kuten monikielisiä ohjaajia, opettajia, kouluvalmentajia, resurssiopettajia, koulunkäyntiavustajia sekä vahvistettu yksilöllistä tukea ryhmäkokoja pienentämällä, opettajien työntuntien lisäämisellä, vahvistamalla yksilö- ja ryhmämuotoista opintojen ohjausta, tukiopetusta, oppimisen tukea, täydennyskursseja.

Koronan vaikutusten korjaaminen vaatii pitkäjänteistä työtä ja samalla on pidettävä huoli, että myös resurssointi on sitoutunutta ja pitkäjänteistä. Oppimisen ja hyvinvoinnin tuen tarpeet näkyvät koulun ja oppilaitoksen arjessa myös tulevina vuosina. Työtä tulee suunnata yhteisöllisyyden vahvistamiseen, lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen, monikielisten oppijoiden tukemiseen, kodin ja koulun yhteistyön uudelleen rakentamiseen sekä henkilöstön hyvinvointiin ja työssä jaksamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Edellä mainitun perusteella pidämme tarpeellisena ja tärkeänä lisätä lisätalousarviossa valtionapurahoitusta koronapandemiasta aiheutuneiden vaikutusten korjaamiseksi.

Ukraina ja sen tuomat haasteet

Ukrainan kriisi on lisännyt palvelutarvetta Helsingin varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa, toisen asteen koulutuksessa sekä vapaassa sivistystyössä. Käynnissä oleva konflikti ei osoita hiipumisen merkkejä. Ukrainasta saapuvien määrä Helsingissä kasvaa jatkuvasti, joten myös kasvatus- ja koulutuspalveluiden tarpeen ennakoidaan kasvavan syksyllä ja vuonna 2023.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja

Kevään 2022 aikana ukrainalaisia on aloittanut erityisesti perusopetuksen valmistavassa opetuksessa sekä vapaan sivistystyön S2-kursseilla. Syksyllä myös varhaiskasvatuspalveluiden kysynnän odotetaan kasvavan. Mikäli ukrainalaisten kotikuntaoikeuden saamisen prosessia tullaan nopeuttamaan, toisi se kotikunnan saaneet alle 18-vuotiaat oppivelvollisuuden piiriin. Tämä lisäisi etenkin valmistavan opetuksen sekä vahvasti S2-tuetun tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen tarvetta. Oppijoiden määrä tulee lisääntymään varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa. Oppimiseen ja hyvinvointiin tulee kiinnittää erityistä huomiota, joten tähän tarvitaan lisäresursseja. Konfliktialueilta saapuville opiskelijoilla tarjotaan myös mahdollisuus osallistua ryhmämuotoiseen kotoutumisesta tukevaan toimintaan.

Lisätalousarvion osuus Ukrainasta saapuvien lasten ja perheiden tukemiseksi on liian pieni suhteessa tarpeisiin uusien ryhmien perustamiseen, henkilöstöön palkkaamiseen sekä henkilöstön koulutukseen. Palveluissa tarvitaan erityisesti S2-opettajia, opinto-ohjaajia, monikielisiä ohjaajia sekä opiskeluhuollon henkilöstöä sekä erityisopettajia.

Koulutuksellinen tasa-arvoraha

Lasten ja nuorten tuki edellyttää pitkäjänteistä rahoitustukea oppimisvajeen ja hyvinvoinnin vaikutusten torjumiseksi. Koulutuksellisen tasa-arvoraha on erittäin merkittävä lyhyiden ja pitkäaikaisten kielteisten lapsivaikutusten korjaamisessa ja ehkäisemisessä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 1.1.2023 lukien. Muutos tuo toivottua pitkäjänteisyyttä koulutuksellisen tasa-arvon toimenpiteiden toteuttamiseen. Tärkeä on turvata rahoituksen jatkuvuus vuodelle 2023 samansuuruisena, kuin mitä se on vuonna 2022. Tasa-arvorahan merkitys on isossa kaupungissa erityisen tärkeä oppilaiden yhdenvertaisten oppimisen näkökulmasta ja segregaation ehkäisemisessä.

Harrastustoiminta

Maksuttoman harratustoiminnan järjestäminen kaikille perusopetusikäisille oppilaille on tärkeää. Korona-aikana osa lapsista katosi harrastustoiminnasta, mikä edellyttää vahvoja toimenpiteitä harrastustoiminnan vakiinnuttamiseen uudelleen vähintään korona-aikaa edellyttävälle tasolla.

Koulupäivän jälkeen järjestettävä harrastustoiminta edistää oppilaiden hyvinvointia ja tukee koulunkäyntiä.

Lisätiedot

Heidi Mäkinen, johdon assistentti, puhelin: 09 310 71559
heidi.makinen(a)hel.fi

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja

Anssi Ahlberg, erityissuunnittelija, puhelin: 310 22241
anssi.ahlberg(a)hel.fi
Anna Tarkkala-Hellström, suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 86442
anna.tarkkala-hellstrom(a)hel.fi

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja